

„A könyvtár, ami összeköt”

Interjú

a „Kárpát-medencei fiatal magyar könyvtárosok
együtműködése” című
ösztöndíjprogram résztvevőivel

Kövér László, a Magyar Országgyűlés elnöke idén harmadik alkalommal hirdette meg a „A könyvtár, ami összeköt – Kárpát-medencei fiatal magyar könyvtárosok együtműködése” című pályázatot, amelynek felhívásában így fogalmazott:

„Az olvasásnak kitüntetett szerepe van az anyanyelvi kultúra megőrzésében. A kisebbségi magyar közösségek tapasztalatai egyértelműen bizonyítják, hogy a magyarság vállalása és a magyar anyanyelv használata szoros összefüggést mutat. A kisebbségi magyar közösségek megtartása szempontjából rendkívül fontos tehát az anyanyelv ápolása, az olvasás, aminek egyik intézményes hátterét a könyvtárak és az ott dolgozó könyvtárosok biztosítják.”

A program fő célkitűzése, hogy támogassa a Kárpát-medencében a fiatal magyar könyvtárosok határokon átvéelő szakmai tevékenységét, segítsen olyan személyi hálózat kialakításában, amely alkalmas különböző könyvtárszakmai kérdések gyors és hatékony megoldására, ezzel is hozzájárulva az anyanyelvi kultúra megőrzéséhez.

Az ösztöndíjprogramon 2013. szeptember 7. és október 6. között az alábbi könyvtárosok vettek részt:

Deák Réka	– Románia/Erdély, Marosvásárhely – Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Könyvtára
Dér Katalin	– Magyarország, Zalaegerszeg – Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtár
Fazakas Éva	– Románia/Erdély, Zilah – Szilágy Megyei „Ionită Scipione Bădescu” Könyvtár
Gönczy Katalin	– Ukrajna/Kárpátalja, Beregszász – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Apáczai Csere János Könyvtár
Hajnal Anna	– Szerbia/Délvidék, Zenta – Városi Könyvtár
Orosz Tímea	– Ukrajna/Kárpátalja, Beregszász – II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Könyvtára
Papp Kinga	– Románia/Erdély, Kolozsvár – Erdélyi Múzeum-Egyesület

- Szabó Enikő** – Románia/Erdély, Kolozsvár – Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár
- Szüts Gergely Etele** – Magyarország, Pécs – Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont – Csorba Győző Könyvtár
- Virginás Péter** – Románia/Erdély, Kolozsvár – Nemzeti Kisebbségkutató Intézet könyvtára

Vendéglátóként az Országgyűlési Könyvtár biztosította a program szakmai háttérét és intézményes kereteit. A rendkívül színes program során az ösztöndíjasok betekintést nyerhettek az Országgyűlés jogalkotó munkájába, az Országgyűlés Hivatalának működésébe. E témakörben a bevezető előadást a törvényhozási igazgatóhelyettes, Háziné Varga Mária tartotta. Ezt követte a Bizottsági Főosztály, az Európai Unió Iroda, a Tájékoztatási és Iromány-nyilvántartó Iroda, a Képviselőtájékoztatási Központ, a Nemzeti Integrációs Iroda és a Telekommunikációs Osztály tevékenységének bemutatása. Az Országgyűlési Könyvtár igazgatója, Markója Szilárd részletes tájékoztatást adott a könyvtár előtt álló új feladatokról, majd a könyvtár különböző szervezeti egységeinek vezetői (Barlanginé Kelemen Ida, Boros Ildikó, Pintér Katalin, Tóth Éva) mutatták be teljes körűen szakmai tevékenységüket.

A program része volt az Informatika a Nemzeti Közszolgálatban és Könyvtárakban Alapítvány által szervezett harmincórás akkreditált tanfolyamon való részvétel, amelynek tematikája, illetve címe *Személyes információmenedzsment* volt. A tanfolyamot sikeres vizsgával zárta valamennyi ösztöndíjas.

Az ösztöndíjasok ellátogattak Lakitelekre, a Népfőiskolára, ahol Lezsák Sándor, az Országgyűlés alelnöke fogadta őket. A program részét képezte ismerkedés a különböző könyvtártípusokkal, ennek keretében látogatást tettek az Alkotmánybíróság Könyvtárában, a Corvinus Egyetem Központi Könyvtárában, a Fővárosi Szabó Ervin Központi Könyvtárban és a FSZEK nagytérenyi fiókkönyvtárban, a Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtárában, a Magyar Nemzeti Levéltárban, az Országos Idegennyelvű Könyvtárban, az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeumban, az Országos Széchényi Könyvtárban, a kecskeméti Katona József Könyvtárban és a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Központi Könyvtárában.

Fogadta őket Szakály Sándor, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem tudományos rektor-helyettese, Bakos Klára, a Magyar Könyvtárosok Egyesületének elnöke, Fodor Péter, az Informatikai és Könyvtári Szövetség elnöke, Hörcsik Richárd, az Országgyűlés Európai Ügyek Bizottságának elnöke.

Szakmai előadást tartott a számukra Bárdi Nándor történész, az MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Kisebbségkutató Intézet munkatársa. Az előadások témái *A magyar kisebbségkutatás 1986-tól napjainkig (intézmények, publikációs fórumok, kulcskérdések)*, illetve *A kisebbségi magyar közösségek társadalmi átalakulása 1989 után* voltak.

Az ösztöndíjasok a program zárásaként egy-egy összefoglaló beszámolót készítettek, amelyben összegezték a Magyarországon töltött egy hónap szakmai tapasztalatait.

A program szakmai zárásaként Bellavics István, az Országgyűlés Hivatalának közgyűjteményi és közművelődési igazgatója találkozott az ösztöndíjasokkal, rövid tájékoztatást adott az igazgatóság tevékenységéről, és köszönetet mondott a könyvtár munkatársainak, akik a program lebonyolításban részt vettek. Ezután ke-

rült sor kötetlen beszélgetés keretében az egyhónapos szakmai program tapasztalatainak értékelésére.

Az ösztöndíjprogram utolsó állomásaként a résztvevők Blaskóné Majkó Katalinnak, a Magyar Képzőművészeti Egyetem Könyvtár, Levéltár és Művészeti Gyűjtemény igazgatójának meghívására Tihanyba utaztak, az egyetem művésztelepére.

A program technikai lebonyolításában közreműködött Horváth Eszter, Kis Kapin Károlyné, Villám Judit és Maltsik Balázs, koordinátora Redl Károly volt.

A *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* szerkesztősége körkérdést intézett a program résztvevőihöz, arra kérve őket, mutassák be saját könyvtárukat, munkájukat, illetve fejtssék ki az anyaországban szerzett tapasztalataikat.

– Lassan hagyománnyá válik, hogy minden év őszén a Könyv, Könyvtár, Könyvtáros körkérdést tesz föl a határon túli fiatal magyar könyvtárosok együttműködésének egyhónapos ösztöndíj-programján résztvevőknek. Ezúttal is elsőként azt kérdezem meg, amit a tavalyi résztvevőktől: mi az, ami a különböző országokban és nagyon eltérő körülmények között dolgozó magyar könyvtárosokat összeköti. Mindnyájan más-más országból, más-más településtípusból, más-más könyvtártípusból érkeztek, ilyenformán nézőpontjaitok, helyzetértékelések között is nagy eltérések lehetnek. Mégis mi az, ami csakugyan összeköt benneteket?

Deák R.: Paradox módon ezek az eltérő helyzetértékelések, nézőpontok, könyvtártípusok, amelyek adott esetben elválaszthatnak bennünket – valójában összekötnek. Erre lett felépítve az egész ösztöndíj-program. A résztvevők nagy része kisebbségi körülmények között él, de eltérő viszonyok között, és éppen ezekben nyerhettünk betekintést.

Dér K.: Az összes könyvtár feladata az információ gyűjtése és továbbítása. Ez régóta közös pont és továbbra is elsődleges szempont. Ami közös a mi könyvtárainkban, akár a határ mentén, akár a határon túl, az a többnyelvűség, a kulturális sokszínűség. Voltak korok, időszakok, amikor a politika és a társadalom ezt problémaként kezelte, vagy nem is vett róla tudomást. Ma egyre inkább értéknek tekintjük, amit a többnyelvű, többkultúrájú valóság felmutat. Az egyes nemzetiségekhez, népcsoportokhoz, etnikumokhoz tartozó egyének érdeke és joga, hogy kultúrájukat átörökíthessék gyermekeik számára, és nem csak az iskolarendszer keretei között. A sokszínűség fenntartása, ápolása tehát mindannyiunk feladata, ebben segíthet a könyvtár.

Fazekas É.: Nem igazán tudom, mennyire számít, ki honnan érkezett... Mind egyikünk magyar és ugyanazt a nyelvet beszéli, és még véletlenül sem jut eszünkbe önmagunkat esetleg romának, szerbnek vagy ukránnak nevezni. Az itt eltöltött szinte egy hónap alatt rájöttem, hogy attól függetlenül, honnan jöttünk, a könyv szeretete, valamint a magyar értékek megőrzése és ápolása az, ami mindannyiunk számára nagyon fontos.

Gönczy K.: Szerintem mindenképpen a magyarságunk, a hagyományaink, az anyanyelvünk a közös pont. Ezt bizonyítja, hogy bár más-más ország területén élünk, rögtön megtaláltuk egymással a közös hangot, összebarátkoztunk, jól éreztük magunkat együtt. Összeköt még bennünket a könyv, a szakmánk szeretete.

Hajnal A.: Úgy vélem, ami leginkább összeköt bennünket, az az anyanyelvünk, a határon túli lét kérdése, az anyaországhoz való ragaszkodás, és leginkább a könyv szeretete és a könyvtárhoz fűződő szoros kapcsolat, amely nélkül mind-

nyájunk élete sivárabb lenne. Mindenképp fontosnak tartom azt, hogy a szervezők célja megvalósuljon, és egy olyan Kárpát-medencét beszövő hálózatot alakítsunk ki, amely a munkánkat segíti, és határon túli életérzésünket megerősíti abban, hogy nem vagyunk egyedül, hogy nemcsak egymás támaszai lehetünk, de az anyaország is erős támaszként mellettünk áll.

Orosz T.: Mi az, ami összeköt minket? Szerintem elsősorban az, hogy akár a határon innét, akár határon túl, mindannyian könyvtárosok vagyunk és mindnyájan egy cipőben járunk. Ebben a hirtelen felgyorsult világban próbáljuk megtartani a felnövekvő generáció számára a könyvek szeretetét, hogy ne csak az internet világát ismerjék, hanem tudják azt is, mi az a könyv, mi az a könyvtár.

Papp K.: Ahogy a program elnevezése is mutatja, elsősorban a könyvtár köt össze bennünket. Az ösztöndíjprogram kezdetén a könyvtár volt az első közös pont, ami mindannyiunk életében jelen van. Mind egy-egy könyvtárból vagy könyvtárat is működtető, könyvtárközeli kulturális intézményből jöttünk. Ahogy teltek a napok, gyűltek a közös élmények, kezdtük megismerni egymást és egyre több dolog összeköt bennünket: a budapesti barangolások, közös metrózások, ebéddek, a meglátogatott könyvtárak és számos egyéb apróság. A közös élmények, tapasztalatok mellett azonban az esti beszélgetések során rájöttünk, hogy Kárpát-medencei magyarként a kisebbségi lét problémái is összekötnek. Erdélyiként sokat beszélgettem erről a beregszászi és zentai kollégáinkkal, és gyakran döbbenet tapasztaltam, hogy bár országhatárok választanak el egymástól, de hasonlóak a problémáink, hasonló tapasztalataink vannak kisebbségben élő magyarokként.

Szabó E.: Én úgy látom, valójában csak abban különbözünk, hogy más-más helyen születtünk, illetve hogy nagyjából más könyvtártípusban dolgozunk. Az egy hónap alatt kiderült, hogy a magyar kisebbség problémái mindenhol jelen vannak, mind a magánszférában, mind a munkahelyen – többé-kevésbé hangsúlyos módon –, és ezzel mindenki a maga módján próbál megbirkózni. Munkahelyünk szerete is összeköt, hiszen jó könyvtáros csak az lehet, aki szeretettel és jókedvvel végzi a munkáját, legyen az feldolgozás, beszerzés, digitalizálás, programszervezés vagy tájékoztatás. Ebben próbálunk maximálisat nyújtani. Most meg annál inkább, hiszen ötletekkel gazdagodva térünk haza. Végére most már a barátság is összeköt bennünket, nagyon jól összeszoktunk és összebarátkoztunk. Remélhetőleg lesz még valamikor alkalom rá, hogy a csapat teljes egészében összeüljön, akár hivatalosan, akár magánúton.

Szüts G. E.: A XX. század politikai eseményei tragikusak voltak a magyar nemzet számára. A trianoni békediktátum után drámai módon változtak meg a régi határokon belül élő magyarok könyvtárhasználati esélyei, ami viszont közvetlenül érintette a magyarságtudat fennmaradását, megőrzésének esélyeit és a nyelvhasználat lehetőségeit. Ahhoz azonban, hogy bármilyen témájú és nyelvű papíralapú dokumentum, hangfelvétel, fotó vagy mozgókép bármely országban élő magyar vagy más nemzetiségű számára – a szerzői jog figyelembevételével – hozzáférhető legyen, előzetesen nélkülözhetetlen a digitalizálásuk és kereshető adatbázisba rendezésük. Ez több mint könyvtárszakmai kötelezettségünk.

Tíz fő négy országból vesz részt az idei Kárpát-medencei fiatalok együttműködése programban, különböző feladatkörű intézményekből, különböző munkakörökből kerültek ki a győztes pályázók. Speciális helyzet a miénk: külön országokban dolgozunk, mégis egy nemzet tagjai vagyunk. Egyszerre kell megélnünk a

könyvtárak jelenlegi paradigmaváltási folyamatát; mindannyiunkat egyformán érint az informatika térnyerése a könyvtárügyben, és egymással együttműködve kell haladnunk vele.

Virginás P.: Mostanáig kevés könyvtárközi együttműködésben vagy könyvtár-szakmai programban vettem részt, főképp nem a Kárpát-medence szintjén. Összekötő, létező kapocsként alapvetően a közös szakmát és a közös nyelvet nevezném meg, az együtt töltött hónap során egyfajta csoportkohézió is kialakult.

– *Röviden mutassátok be saját könyvtárakat és benne a munkátokat!*

Deák R.: A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem marosvásárhelyi karának könyvtárosa vagyok. 2001-ben, az egyetem megalakulásával egy időben jött létre a könyvtár. Ez korlátozottan nyilvános könyvtár, ami azt jelenti, hogy a kar hallgatói, oktatói, munkatársai vehetik igénybe a szolgáltatásait, de az olvasótermet bárki használhatja. Körülbelül harmincezer könyvtári egységet tartalmaz az állomány, javarészt a szakképzésekhez tartozó magyar és idegen nyelvű tankönyveket, szakkönyveket, lexikonokat, folyóiratokat, hanganyagokat és elektronikus dokumentumokat. A könyvtár tájékoztató részlegén levő számítógépek ingyenes internethasználatot, online katalógus- és adatbázis-hozzáférést biztosítanak.

Saját feladatköröm a könyvtáron belül a könyvkölcsönzés és a tájékoztatás, valamint az állománygyarapítás. A tájékoztatásba beletartozik a könyvtár bemutatása a középiskolai diákok számára az egyetem népszerűsítési kampánya keretén belül, valamint a hallgatók eligazítása a könyvtár működésében, az adatbázisok és a webkatalógus használatában. Az állománygyarapítás rám eső része javarészt adminisztrációs feladatkör, a vásárolt vagy ajándékba kapott könyveket leltárkönyvbe vezetem, raktári jelzettel, vonalkóddal látom el, majd továbbítom katalogizálásra.

Dér K.: A zalaegerszegi Deák Ferenc Megyei és Városi Könyvtárban dolgozom mint olvasószolgálati tájékoztató és könyvtárközi ügyekkel foglalkozó könyvtáros.

Az én könyvtáram dinamikusan fejlődő, modern könyvtárat képvisel Magyarországon. Csodálatos informatikai fejlesztések mentek végbe nálunk az utóbbi években, amelyek megkönnyítik a dolgozók és az olvasók életét is: mint az RFID-technológia bevezetése, önkiszolgáló kölcsönzés, TextLib-fejlesztés (olvasói állapotok webes nyomon követése, hosszabbítás, előjegyzés), a Zalai Tudástár adatbázis-kezelő rendszer kialakítása, oktatási kabinet építése, információs akadálymentesítés és sorolhatnám tovább.

Intézményünk Zala megye legnagyobb közkönyvtára, 2012-ben hatvanéves volt. Nyilvános könyvtári és megyei könyvtári feladatokat lát el. Megyei könyvtárként helyismereti gyűjteményt, hálózatgondozó szolgálatot – Könyvtárellátási Szolgáltató Rendszert – működtet. Szervezi a továbbképzéseket, a gyermekkönyvtári együttműködést – a zalai könyvtárakkal és a Pedagógiai Intézettel együttműködve a Zalai Gyermekkönyvtáros Műhely koordinátora –, megyei rendezvénysorozatok, a mozgókönyvtári szolgáltatás kiépítését, a könyvtári kiadványok kötetését, restaurálását. Rendszergazdánk révén gondoskodik a NIIF Iroda HBONE regionális központjának szerződés szerinti üzemeltetéséről, a kapcsolt intézmények internetszolgáltatásának biztosításáról. Az intézmény honlapján (www.dfmk.hu) a teljes TextLib-katalógus elérhető, amely az egész állományt feltárja. A kistérségi könyv-

tárak állományainak folyamatos rögzítésével pedig elérhetőek a kisebb települések gyűjteményei is.

A könyvtár mintegy kétszázötven-ezer dokumentumával áll az olvasók rendelkezésére. Az állomány döntő többségét ma is a könyvek teszik ki (kétszázhuszonegy-ezer darab). A legfrissebb tájékozódást a napi és hetilapok, folyóiratok kínálják, amelyekből több mint háromszáz-félét vehetnek kézbe az olvasóink. Beiratkozott olvasóink száma most hat-hétezer fő.

Fazekas É.: A Szilágy megyei könyvtárban dolgozom gyermekkönyvtárosként. Könyvtárunkat közkönyvtárként alapították még 1876-ban. 1971-ben lett megyei könyvtár. A Szilágy megyei könyvtár ma több mint hatezer felhasználót szolgál ki, közülük húsz százalék magyar. Ha röviden fel kellene vázoljam a mi könyvtárunk szolgáltatásait, a következőket mondanám: a gyűjtemény folyamatos fejlesztése, feltárása és védelme, könyvtári és szakirodalmi szolgáltatások nyújtása tanulóknak és pedagógusoknak, kölcsönzés, helyben használat, szakirodalmi tájékoztatás, önálló tanulás segítése (például felzárkóztatás, tehetség gondozás, pályaorientáció), más könyvtárak szolgáltatásainak közvetítése, illetve átvétele, személyiségfejlesztés, valamint a tanítás segítése, vagyis After School program. Sajnos, egyetlen saját épületünk nincs, úgyhogy a könyvtár részlegei viszonylag távol vannak egymástól. A gyermekrészleg – ahol én dolgozom – nagyon barátságos kis könyvtár, ludotékaival, játszószobáival. Négyen dolgozunk itt, magyar könyvtáros csak én vagyok. Tájékoztatók, kölcsönzők, gyermekcsoportokat fogadok. Az „Ügyes kezek” elnevezésű kézimunka programot vezetem, és a magyar nyelvű állományt gyarapítom.

Gönczy K.: A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola alapítványi fenntartású, kárpátaljai székhelyű, államilag elismert, harmadik akkreditációs fokozatú ukrainai felsőoktatási intézmény. A képzés 1994-ben kezdődött meg mint a Nyíregyházi Főiskola Speciális képzése. Önálló, hivatalosan bejegyzett, állami működési engedéllyel rendelkező felsőoktatási intézményként 1996 óta működik. 2003-ban a főiskola felvette II. Rákóczi Ferenc nevét. Intézményünk kezdettől fogva nemcsak oktatási intézményként, hanem kulturális és szellemi központként is szolgálja a Kárpátalján élő magyarságot.

Ezeknek az eredményeknek a háttérében természetesen ott áll a főiskola Apáczai Csere János Könyvtára is, amely teljes állományával áll a hallgatók és tanárok rendelkezésére. Bár nem vagyunk közkönyvtár, a dokumentumokhoz való hozzáférést minden érdeklődő számára lehetővé tettük a látogatójegy bevezetésével. A könyvtár a főiskola Információs Központjának egyik szervezeti egysége, amely gyűjt minden kárpátaljai vonatkozású dokumentumot. Ebből következően bibliográfiai és dokumentációs tevékenységet is végez. Öt részlege közül én a kölcsönző részlegben dolgozom tájékoztató könyvtárosként, valamint segítek a feldolgozásban is. Könyvtárunk a jelenlegi állapot szerint nyolcvannyolc-ezer dokumentummal rendelkezik.

Hajnal A.: Én több mint négy éve dolgozom a zentai Városi Könyvtárban mint könyvtáros, regionális rendezvényszervező, hagyományéltető gyermekcsoportok vezetője. Egy évvel ezelőtt neveztek ki a könyvtár vezetőjének, amely a zentai Thurzó Lajos Művelődési–Oktatási Központ keretében külön osztályként működik. Napjainkban a közművelődési központ alapítója, fenntartója Zenta község, szervezeti-működési egységei pedig a Városi Múzeum, a Művelődési Ház, a Városi Könyvtár, amely több mint hetvenezer dokumentummal és a központi könyvtár-

ron kívül két fiókkönyvtárral (Felsőhegy, Tornyos) rendelkezik. Nem tartozik a Vajdaság legnagyobb közművelődési könyvtárai közé, ugyanakkor egyike azon keveseknek, amelyekben a könyvtári munka komplex gépesítése megtörtént. Gazdag a könyvtár helyismereti gyűjteménye is. Az utóbbi időben a könyv és az olvasás népszerűsítésén kívül a rendszeres kiállítások, író-olvasó találkozók, egyéb klubéleti formák teszik még mozgalmasabbá a könyvtár szellemi életét, életterét. További jellemzői: hét könyvtáros dolgozik itt, évente huszonnégy-ezer dokumentumot kölcsönzünk, a könyvtári tagok száma négy és fél ezer. A tagság kétharmada kis- és középiskolai diák. A könyvvállomány fele szépirodalom, 28 százaléka gyermekkönyv, 19 százaléka szakkönyv, 3 százaléka helyismereti dokumentum. A könyvek 56 százaléka magyar, 42 százaléka szerb és 2 százaléka más nyelvű.

Intézményünk legjelentősebb rendezvényei a Magyar Kultúra Napjának délvidéki központi ünnepsége, az Implom József Helyesírási Verseny körzeti döntője, a Hagyományaink Ünnepe, a Középiskolások Szín- és Filmművészeti Vetélkedője, az Enekelt Versek Zenei Fesztiválja és a Kálmány Lajos Népmesemondó Verseny.

Orosz T.: Én is a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola könyvtárából érkeztem, amelyet már Gönczy Katalin lényegében bemutatott. Könyvtárunk, amely Apáczai Csere János nevét viseli, a 2013. márciusi állapot szerint 88 480 dokumentumot számlál. Állományunkat az ETO szerint tartjuk nyilván és így osztályozzuk. Könyvtárunk 2006-tól használja a Szirén Integrált Könyvtári Rendszert. Öt részlegünk közül és a Folyóirat-olvasó és médiatár részlegvezetője vagyok. A részleg több funkciót lát el. Állománya három kategóriába sorolható: államnyelven, anyanyelven megjelent időszaki kiadványok, illetve audiovizuális adathordozók. Termünk technikai demonstrációt biztosító támogató eszközökkel is áll az olvasók rendelkezésére, intézményünk hallgatói és tanárai számára nyújtjuk szolgáltatásainkat.

Papp K.: Kolozsvárról érkeztem, az Erdélyi Múzeum-Egyesület munkatársa vagyok. Intézményünk magyar civil szervezet, amelynek története 1859-ig nyúlik vissza. 1950-ben megszűntették, de 1990-ben néhány lelkes kolozsvári értelmiséginek sikerült feléleszteni az intézmény szellemét, és újból elindítani működését. Napjainkban Kolozsvár egyik kiemelkedő magyar kulturális intézménye, amely a szakosztályai, kutatóintézete, könyvtárai, kiadója és digitális adatbázisa által összefogja nemcsak a kolozsvári, hanem az erdélyi magyar nyelvű tudomány iránt érdeklődőket, ugyanakkor teret ad a különböző tudományágakat művelőknek.

Az EME három épületben működtet könyvtárat, állománya mintegy hétezer kötetből áll. Jelenleg tizennyolc fizetett munkatársa van (könyvtáros, kutatók, gazdasági és adminisztratív személyzet). Én 2006 októberétől vagyok az egyesület munkatársa, könyvtárosként kerültem oda, azonban 2011 novemberétől kutatóként dolgozom az intézménynél. A könyvtárosi feladatok elvégzésébe továbbra is besegítek, ugyanis intézményünkben a nagy könyvtáraktól (megyei, egyetemi, országos könyvtáraktól) eltérően nincs lehetőség arra, hogy minden szakterületen külön alkalmazottat foglalkoztasson, ezért a könyvtárosi munka is igen változatos, ugyanis az olvasószolgálat, könyvfeldolgozással, könyvtárrendezéssel, kiadványcserével, állománygyarapítással járó feladatok elvégzésére nem jut külön szakember. Ugyanakkor kipróbálhattam magam a kiadványterjesztés, a bibliográfiakészítés, a pályázatírás, a honlapszerkesztés, a digitalizálás területén is. Igen sok új dolgot tanultam az elmúlt évek során.

Szabó E.: 1872-ben létrejött a kolozsvári Magyar Királyi Ferenc József Tudományegyetem és az Egyetemi Könyvtár, amelynek első könyvtárigazgatója Szabó Károly volt. Kezdetben az állomány az Erdélyi Múzeum-Egyesület könyv- és kéziratgyűjteményéből, a Jogakadémia könyvállományából, Joseph Benigni történész könyvgyűjteményéből állt. 1906–1907-ben felépítették, majd 1909-ben felavatták a szecessziós stílusú új könyvtárépületet, Erdélyi Pál igazgató erőfeszítéseinek köszönhetően. 1960–1961-ben hozzátoldották az új raktárépületet, új szolgáltatásokat vezettek be (könyvkötészet, sokszorosítás, mikrofilmzés, könyvhigiéna). 1990-ben Lucian Blaga költő, filozófus, volt könyvtáros nevét kapta az intézmény, és ekkor indult el a számítógépesítési, automatizálási program.

Napjainkban a központi könyvtár hálózata a központi épületből, huszonkilenc egyetemi fiókkönyvtárból, négy speciális könyvtárból (amerikai, német, osztrák és judaisztikai gyűjtemény), valamint nyolc „bővítmenyből”, azaz más településen levő könyvtárakból áll. Én hét éve a második legforgalmasabb fiókkönyvtárban dolgozom, a pszichológia–pedagógia szakon, amely a könyvtár főépületének második emeletén található. Hozzávetőlegesen huszonötezer kötetnyi könyv, hét-ezer időszaki kiadvány, valamint CD-k, kazetták, pszichológiai tesztek találhatóak nálunk. A felhasználók köre egyetemi hallgatókból, tanárokból, kutatókból, középiskolásokból, könyvtáros kollégákból kerül ki. Ami a munkámat illeti: mint minden fiókkönyvtárban, én is széles körű tevékenységet folytatok, ebbe beletartozik a könyvek, időszaki kiadványok feldolgozása papíron és számítógépen (katalogizálás, szakozás, tárgyszavazás, leltározás), azután olvasószolgálat, kölcsönzés, bibliográfiakészítés, nyilvántartás, jegyzékkészítés, a könyvállomány időszakos ellenőrzése, az elavult vagy sérült kötetek leírása, a hiánylisták összeállítása és így tovább. Könyvtárunk az Aleph integrált rendszert használja 1993 óta, idén augusztusban szereztük be legújabb verzióját.

Szűts G. E.: A pécsi székhelyű, XXI. századi színvonalú Dél-dunántúli Regionális Könyvtár és Tudásközpont épületében található, megyei és városi feladatokat ellátó Csorba Győző Könyvtár helyismereti osztályának Baranyai DigiTár projektjében dolgozom. A projekt alapvető célkitűzése, hogy a Baranya megyében létező és a későbbiekben itt keletkező szellemi értékek a Csorba Győző Könyvtár weblapján (*baralib.hu*) mindenki számára hozzáférhetőek legyenek. 2012-ben megkezdődött a helyismereti osztály fotó- és videotárának digitalizálása. A baranyai helytörténeti és közművelődési értékek, valamint a megyei médiában fellelhető audiovizuális dokumentumok akkor válhatnak közkinccsé, ha a teljes adatbázis – a hatályos jogszabályok figyelembevételével – bárki számára hozzáférhető lesznek az interneten is.

Virignás P.: A kolozsvári székhelyű Nemzeti Kisebbségkutató Intézet könyvtára 2007-ben létesült, de gyakorlatilag 2008 tavaszától működik az intézet Dokumentációs Központja keretében. Az intézetben folyó kutatási projektekhez szükséges szakirodalmat igyekszik biztosítani, ezért alapvetően társadalomtudományi szakkönyvtárként határozható meg. Fő gyűjtőköre a szociológia, antropológia és néprajz, kultúrakutatás, politikatudomány, különösen az etnikumközi viszonyokat, a nacionalizmust, a kisebbségi jogokat, valamint a migrációt tárgyaló szakirodalom. Főként idegen nyelvű köteteket és folyóiratokat tartalmaz a gyűjtemény, angol, kisebb mértékben német, francia, valamint magyar és román nyelven. Egerszermind a Románia területén élő kisebbségekről szóló társadalomtudományi és

történeti szakirodalom gyűjtését is felvállaljuk, hozzávetőleg a XIX. század második felétől. Így a két legjelentősebb kisebbségre, a magyarokra és a romákra vonatkozó kiadványok fontos helyen szerepelnek állományunkban. A gyűjtemény az idén négyezer-ötszáz példány fölé emelkedett (könyvek és folyóiratok együtt). Az intézmény számítógépes hálózatában elérhetőek a JSTOR tudományos cikk- és folyóirat-adatbázis bizonyos állományai, illetve a Routledge Kiadó releváns folyóiratai is. A könyvtár nyilvános, állománya bárki számára hozzáférhető, és a helyben olvasás mellett kölcsönzést is biztosít.

A Dokumentációs Központ munkatársai közül egyedül rendelkezem szakirányú végzettséggel és könyvtárosi munkatapasztalattal, ezért elsősorban én foglalkozom a könyvtár fejlesztésével. Munkaköröm, illetve feladataim a könyvtárszervezés egészére kiterjednek: állománygyarapítás, feldolgozás, olvasószolgálat és kapcsolattartás a könyvtárat érintő kérdésekben.

– *Mi volt a legmeghatározóbb élmény, tapasztalat, amit Magyarországon szerzettetek, és amiről egyben azt is gondoljátok, hogy odahaza hasznosítani tudjátok?*

Deák R.: Adott tíz ember, aki azelőtt nem ismerte egymást, és egy hónap alatt összekovácsolódott csapat lett. Már maga ez az élmény meghatározó.

Ami a programokat illeti, hajlamos az ember arra, hogy világmegváltó tervekkel térjen haza. Ez nálam sincs másként. Az ösztöndíj-program első hetében részt vettünk egy *Személyi információmenedzsment* elnevezésű tanfolyamon, ami tulajdonképpen az információs környezet megszervezését jelenti – szűrés, mentés, rendszerezés, egységesítés. Figyelmeztettek azokra a veszélyekre, amelyek a virtuális térben jelentkezhetnek, és elláttak tanácsokkal, amelyeket otthoni vagy munkahelyi környezetben alkalmazhatunk. Tervbe vettem, hogy otthon ezeket hasznosítani fogom.

A legmeghatározóbb élményt mégis csak a könyvtárlátogatások adták. Azok az intézmények, amelyekben jártunk, úgy tűnt, felismerték, hogy a politikai, gazdasági, társadalmi és technológiai változások – ha akarjuk, ha nem – befolyásolják a könyvtár életét is. A változásokhoz igazodni kell, ismerni kell a trendeket, az olvasók igényeit. Tehát a könyvtár, a könyvtáros feladata, hogy rugalmas legyen, gyorsan alkalmazkodni tudjon és tudja alkalmazni az újat. Ez a felismerés nálunk, Erdélyben némi fáziskéséssel érvényesül. Így a program remek lehetőség, hogy a látottakat tovább adjuk, és így elindulhat otthon is egy folyamat.

Dér K.: Nagyon szerencsésnek érzem magam, hogy részt vehettem az Országgyűlési Könyvtár által szervezett programsorozaton. Úgy érzem, mindegyik könyvtárlátogatással picit gazdagabb lettem, és bár a mi könyvtárunk is az élenjáró könyvtárak közé sorolható, bőségesen akadt számomra is rácsodálkozó hatást kiváltó látvány, újfajta módszer, eszköz, amelynek láttán felcsillant a szemem, gondolván: bevezetését akár nálunk is meg lehetne valósítani. Ilyen volt például a kecskeméti könyvtárban ellesett SzofiPont (Education Center of Computer Science országos távtanulási hálózat); több idegen nyelvű folyóiratot lehetne nálunk is járatni a határon túli magyarok örömeire; térítéses szolgáltatássá tenném nálunk is az irodalomkutatást, témafigyelést, illetve nálunk is be lehetne vezetni a helyismereti sajtófigyelést, ajánlójegyzék-összeállítást. Szintén nagyon szimpatikus számomra az „Otthon Könyvtár” – az egészségkárosodott és idős emberek könyvtári ellátása. Vagy a „babaszoba” gondolata, amellyel megoldható lenne a kismamák számára

sokszor problémát okozó szoptatási és pelenkázási szükséglet. Aztán jobban ki lehetne használni a könyvkötészet munkáját, lehetne szolgáltatásként bevezetni nálunk is a könyvek javítását, köttetését, a spirálfűzést, egyedi díszdobozok készítését, a laminálást, a névjegykártya-készítést. Ezek még némi bevételt is hozhatnának.

A könyvtárlátogatások közül kiemelném a Képzőművészeti Egyetem Könyvtárát, ahol belepillanthattunk egy készülő kiállításba; láthattuk, hogyan működik az alkotóműhely, hogyan kelnek életre a plakátok és egyéb lenyomatós technikával készülő mesterművek. Kellemes „alkotásszag” ütötte meg az orromat innen-onnan, és ekkor felidéződött bennem saját gyerekkori „képzőművész” múltam is. Csodálattal és egy kis irigységgel töltött el, hogy a tehetséges fiatal művészek képességeinek kibontakozásához mennyiféle lehetőség megadatik e hatalmas épület falai között.

Az Országgyűlési Könyvtár Deák-termében tartott előadások közül Bárdi Nándorét emelném ki. Társaimmal ellentétben én még hosszan hallgattam volna. Nem azért, mert mindennel egyetértek, amit tényként közölt, hanem, mert a kulturális különbségek kezelésének lehetőségei és módszerei nagyon foglalkoztatnak engem is. Főként a kutatásainak, felméréseinek a felépítése, szerkezete, módszertana szempontjából volt hasznos számomra ez a beszámoló, hiszen éppen egy hasonló kutatáson dolgozom én is. Mint jelenleg is szlavisztika szakos hallgató – tele nyelvészeti jellegű tantárgyakkal – a kisebbségkutatásnak főként a nyelvészeti szempontú megközelítése érdekel, amelyekre olykor Bárdi Nándor is kitért.

Fazekas É.: Ez eléggé nehéz kérdés, ugyanis minden előadás, kirándulás, intézménylátogatás külön élmény volt számomra. Igazi újdonság volt, hogy eddig nem igazán ismertem az Országgyűlés munkáját.

Hogy mit fogok otthon felhasználni mindabból, amit láttam és hallottam? Megyei könyvtárosként főként a kecskeméti megyei könyvtárban, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban, a nagytétényi fiókkönyvtárban és az Országos Pedagógiai Könyvtárban és Múzeumban tett látogatások voltak a legnagyobb hatással rám. Nagyon sok ötletet tudtam meríteni ezeknek a könyvtáraknak a munkájából. Szintén hasznosnak találtam az *Egyéni információmenedzsment* tanfolyamot is. Az akkreditált tanfolyam szervezője az Informatika a Nemzeti Közszolgálatban és Könyvtárakban Alapítvány (INKA) volt. Értékes oklevéllel és sok-sok olyan értékes információval térek haza, amit mindennapi munkámban gyakran fel fogok használni.

Gönczy K.: Több élményem is volt: a sok szép könyvtár, levéltár, kisebb és nagyobb gyűjtemények, ezek mind olyan helyek, ahová magánemberként soha nem jutottam volna el. Sok új dolgot láttam az olvasói tájékoztatás terén, amit fel fogok használni a munkámban. Apró, hasznos ötleteket viszek magammal, olyanokat, amikkel közelebb hozhatom az olvasókat a könyvtárhoz.

Hajnal A.: Nekünk, akiknek a könyvtárosság a hivatásunk, úgy gondolom, nem az a feladatunk, hogy könyvekkel tömött polcok között csöndben, magányosan üldögéljünk, néha átadjunk egy-egy könyvet a betévedőknek. A program során megtanulhattuk, hogy a könyvtárosi lét lehetőség, lehetőség, hogy közösségünk tagjait, amelyben élünk, megismerhessük, és számukra megmutathassuk a könyv szeretetét, és a könyv szeretetével a bennük rejtett titkok átadására képesek legyünk. Vágyam tehát, hogy könyvtárunk közösségi hely legyen. Örömmel jöjjenek be a gyerekek, felnőttek. Otthont jelentsen az én otthoni közösségemnek. A program során megismert eszközök, módszerek ebben lesznek a segítségemre.

Könyvtárosi munkámat nagymértékben segíti, tudásomat gyarapítja, tapasztalataimat pedig gazdagítja, hogy egy hónapot tölthettem itt, megismerhettem a magyarországi könyvtári életet, amelyről boldogan számolok be közvetlen munkatársaimnak és a Kapocs Könyvtári Csoport érdeklődő tagságának is. Különösen azokra a tapasztalatokra volt nagy szükségem, amelyek révén könyvtárunk és közgyűjteményünk még inkább a nemzetpolitikai feladatok szolgálatába állítható, mind a gyűjteményszervezés, mind a szolgáltatáspolitikáé, mind pedig a szolgáltatásmarketing szempontjából. Azaz egy olyan magyar közösség önazonosságának erősítését segíti, amely immár kilencvenöt éve kényszerül kisebbségi léthelyzetben élni.

Orosz T.: Az itt töltött egy hónap alatt bepillantást nyerhettünk az Országgyűlés munkájába. Számomra maradandó élményt nyújtottak a programok, mert általuk olyan helyekre nyerhettem beocsátást, ahová csak kevesek juthatnak el. Lehetőségünk nyílt több könyvtár meglátogatására is. Ámulva jártuk végig a könyvtárak gyönyörű részlegeit. Minden könyvtárban sok újdonsággal és érdekességgel találkoztunk. Azon kívül, hogy sok-sok ötletet „loptunk el” egy-egy könyvtárból, a kollégák biztosítottak a felől is, hogy bátran fordulhatunk hozzájuk kéréseinkkel a határon innen és túl, ők, ha tudnak, szívesen segítenek.

Papp K.: A magyarországi ösztöndíjprogram ideje alatt rengeteg benyomás ért bennünket, új emberekkel ismerkedhettünk meg, eddig ismeretlen helyeken jártunk, érdekes, jól működő, modern intézményeket látogattunk meg, és az Országház kulisszái mögé is bepillanthattunk. Igen nehéz lenne a legmeghatározóbbat kiválasztani ezek közül. Inkább úgy foglalnám össze a válaszom, hogy igyekeztem minden intézményben tanulni valamit, és igyekeztem arra koncentrálni, hogy mi az, amit a mi kis könyvtárunkban, intézményünkben hasznosítani tudnánk. Úgy látom, hogy sokkal több figyelmet kellene fordítanunk az olvasói igények kiszolgálására, a velük való kommunikálásra, az oktatókkal való kapcsolattartásra, nagyobb publicitásra lenne szükség a könyvtárnak. Sokat tanultam a különböző digitalizálási projektek bemutatásából, az Országgyűlési Könyvtár digitalizálási programjairól szóló előadásból, a Baranyai DigiTárban, a pécsi csorba Győző Könyvtárban folyó digitalizálási munkák bemutatásából, valamint a Magyar Elektronikus Könyvtár, az Elektronikus Periodika Archívum munkáját illusztráló előadásokból. Ezekon kívül célul tűztem ki, hogy az itt jelen lévő kollégák intézményeivel ápolni fogjuk a kapcsolatot, akár cserekapcsolatokat is kialakíthatunk.

Szabó E.: Nem igazán tudok csak egy élményt, tapasztalatot kiemelni, hiszen annyi mindent láttunk, hallottunk, ami odahaza nem, vagy esetleg nem ebben a formában működik. A *Személyes információmenedzsment* kurzus lenne az egyik ilyen számomra, ahol négy nap alatt olyan információkkal gazdagodtam, amelyeket otthon nehezen szereztem volna meg magánúton. A Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárban, illetve a kecskeméti Katona József Könyvtárban tett látogatás mély hatást gyakorolt rám. Ezek több szempontból is a legtöbb hazai, hasonló típusú könyvtár fölé emelkednek. Szakmailag a Corvinus Egyetem Központi Könyvtárban tett látogatást emelném ki, lévén, hogy magam is egyetemi könyvtárban dolgozom. Elképesztően modern, fiatalos, jól működő könyvtárat láttam, amely nagy hangsúlyt helyez az oktatókkal, diákokkal való kapcsolatra, a kommunikációra. Stratégiájukból sokat lehet tanulni.

Szüts G. E.: Annak ellenére, hogy én magyarországi könyvtárból jöttem, számomra is vannak tapasztalatok, amiket – remélem – odahaza hasznosítani tudok.

Az egyik legjelentősebb tapasztalatszerzés talán az Országgyűlés Hivatala Telekommunikációs Osztályának videostúdiójában tett látogatás alkalmával történt. Itt betekintést nyerhettem az Országgyűlés plenáris üléseinek televíziós és internetes közvetítési rendjével összefüggő könyvtár-informatikai témájú háttér-információkba. A másik jelentős élmény volt számomra, hogy nemzetünk könyvtárának, az Országos Széchényi Könyvtár médiatárának és stúdiójának helyiségeibe is elkalauzoltak a kollégák.

Virginás P.: Sokféle élményben volt részünk, hiszen II. András pecsétjétől a mobil eszközökre tervezett katalógus-honlapokig elég hosszú időbeli utat jártunk be az egy hónap alatt. Amint az első kérdésre adott válaszból is kitűnik, az én könyvtáram specifikus, nem szokványos városi könyvtár jellegű fejlesztést igényel – bár ilyen vonatkozásban is találok jó példával, hiszen jártunk működő egyszemélyes könyvtárban is –, ugyanakkor a nemzeti könyvtár, de akár az egyetemi könyvtárak is mutattak látványos megoldásokat, gondolok itt a tájékoztatás hatékonyabbá tételére a több, különböző közösségi média és megosztó használatán keresztül.

– Valamennyien – határon innen és túl – érzékeljük, hogy a könyvtár a XXI. század elején paradigmaváltás előtt áll vagy már benne is van. Hogyan látjátok a jövőt? Milyen lesz a XXI. század könyvtára? Milyen műveltségi eszmények, milyen kultúrákép fogja jellemezni ezeket az intézményeket? Vagy egyszerűen csak információs pontok lesznek? Netán a közösségi művelődés terei?

Deák R.: A XXI. században az emberiséget az elidegenedés fenyegeti – ezt olvashatjuk naponta a sajtóban, ezt mondják a pszichológusok, és ha jól belegondolunk, mi magunk is ezt tapasztaljuk. A modernizáció során megszűnik a közösségi védőháló, ennek hatására az ember elmagányosodik, izolálódik. A családokban a gyerek a telefonját, az apa a laptopját, az anya meg a táblagépet pötyögteti. Ráadásul az információözön elbizonytalanítja az embert. Minél több információ áll a rendelkezésünkre, annál kevésbé értjük meg a körülöttünk levő világot. Ez elszigeteli egymástól az embereket, és ennek az sem mond ellent, hogy látszólag állandóan kommunikálunk, ám ezek sokszor csak felszínes próbálkozások, amelyek nem helyettesíthetik a valódi kapcsolatépítést. Ezért a könyvtárak a közösségi művelődés terei kell hogy legyenek azok a helyek, ahol összeülhetünk, beszélgethetünk, vitatkozhatunk, vagy csak egyszerűen emberek között lehetünk.

A jövő könyvtára információs központ is, a könyvtáros menedzser is, aki a hagyományos és a modern eszközökről egyaránt tájékozott és tájékoztat, a használók igénye szerint. Az információs igények változási irányát nem lehet megjósolni, de valószínű, hogy a tudnivalók egy kattintásra elérhetőek lesznek. Tehát az ilyen igényű társadalom kiszolgálására vállalkozó könyvtárnak szolgáltatnia kell online katalógust, ami helyettesíti a cédulakatalógust, internet-hozzáférést, ami már a mindennapok része. Szükség van arra, hogy a könyvtár rendelkezzen média-gyűjteménnyel, ami lehetőleg online elérhető. A könyvtárnak digitálisan is fejlődnie kell, a papíralapú könyvek mellett meg kell jelennie a digitalizált anyagoknak.

A mostani program lehetővé tette, hogy különböző könyvtárakba ellátogassunk. Vegyük például az Országos Idegennyelvű Könyvtárat, hatalmas, gyönyörű, múlt század eleji olvasóterme van. Számomra kellemesebb egy ilyen épületben dolgozni, mint a modern, „steril” környezetben, noha tudom, hogy az utóbbi esetleg világosabb, modernebb, könyvtárszakmai szempontból a céloknak megfelelőbb.

Dér K.: A dinamikusan fejlődő információs társadalomban a könyvtárak szerepe továbbra is nagyon fontos marad. Attól, hogy digitalizálódik a világ és paradigmát vált a könyvtáros szakma, szerintem még nem fognak megszűnni a régi, jól bevált módszerek. A szolgáltatásoknak csak meg kell újulni, ki kell bővíteniük olyan irányba, amelyekre szüksége van az új generációknak. De a régiék megtartása mellett! Például a könyvtárak elsődleges internet-hozzáférést biztosítanak már régóta. Nagy részük NAVA-pont és eMagyarország-pont is, valamint eddig is szolgáltatunk csak számítógépről elérhető adatbázisokból, de ha szükség lesz rá, szerintem nincs akadálya, hogy kölcsönözzünk e-tartalmat, tehát e-könyveket szolgáltatunk. És ez nem feltétlenül rossz, sőt előnyös is, mert például a helyigény nem játszik szerepet. Elektronikus eszközeink segítségével ezerszámra tárolhatjuk a könyveket, albumokat, enciklopédiákat. De természetesen minden technikai előrelépés ellenére, azok számára, akik nem akarnak gépektől függeni, számukra soha nem veszítenek romantikájukból a kézbe vehető, papírrillatú könyvek.

Fazekas É.: Mindig optimista lélek voltam. Bízom egy szép jövőben, ahol attól függetlenül, hogy milyen hordozón, papíron, esetleg elektronikusan, de mindenképp megmarad az olvasás szeretete. Ugyanakkor bízom abban is, hogy el fog tűnni a mogorva, szemüveges, kontyos könyvtáros néni vagy bácsi, akitől félni kell. És a helyét a laza, modern felfogású, jól tájékozott könyvtáros veszi át.

Gönczy K.: Bár a világ „rohan” és állandóan új dolgokat hajszolunk, szerintem a könyvtár nem fog bezárni. Talán a hagyományos könyvek helyett e-bookok lesznek a polcokon, de akkor is szükség lesz rá. Nálunk, Kárpátalján a könyvtár egyelőre a művelődés és a kultúra átadásában nagy szerepet játszik. Szerintem állandóan törekedni kell az olvasók igényeinek kielégítésére; majd a jövő megmutatja, milyen igényeik lesznek. De én bízom benne, hogy a könyv nem vesz el, csak átalakul. Nem szeretném, ha a könyvtár egyszer személytelen, ember és lélek nélküli intézménnyé válna.

Hajnal A.: A XXI. század könyvtára mindenképpen többfunkciós elvet kell hogy kövessen. Hogy virtuális információközponttá alakuljon, de megmaradjon használó- és olvasóbarát könyvtárnak, amelyik a működését, szolgáltatásait a valós igényekhez alakítja. Új módszerekkel és programokkal járuljon hozzá a közösségi lét erősítéséhez, és a digitalizálásnak köszönhetően mindenkire szóljon, és mindenkire eljuttassa a könyvet, az információt.

Orosz T.: Hogy milyen lesz a XXI. század könyvtára? Sajnos, nem tudom megmondani. De azt tudom, hogy ez a rohamosan fejlődő világ megváltoztatja a hagyományos könyvtár környezetét, és ha nem tudnak ezzel a változással lépést tartani, akkor nem lesz rájuk szükség. Nekünk, könyvtárosoknak kell tudnunk „haladni a korral”. Most a legfontosabb feladatunk, hogy a mai világban próbáljuk meg olvasóinkkal megszerettetni a könyvet, és próbáljuk rávezetni őket az olvasás szeretetére.

Papp K.: Meglátásom szerint a XXI. században a könyvtár és a könyvtáros saját szerepének ártértékelésére kényszerül. Egyrészt lépést kell tartson a modern digitális világgal (e-könyvek, e-könyvolvasók, digitális tartalmak, adatbázisok szolgáltatása és így tovább), olyan mértékben, amennyire ez egy kulturális intézményben lehetséges; másrészt bizonyítania kell az adott közösségnek (az egyetemnek vagy a településnek), hogy szükség van rá, nem elavult dolgokat őrző, muzeális intézmény, hanem dinamikusan változó, modern közeg. A jelen és a jövő könyvtárai arra kell törekedjenek, hogy célközönségük igényeinek megfelelően művelődé-

si központok legyenek, közösségi élményeket nyújtsanak, és ráébredjék „fogyasztóikat” arra, hogy bármikor érdemes odalátogatniuk.

Szabó E.: Véleményem és tapasztalataim szerint nem csak a jövőben, már most is dualitás jellemzi a könyvtárat, hiszen a hagyományos könyvek mellett egyre nagyobb teret kapnak a digitalizált anyagok, adatbázisok, audiovizuális dokumentumok, adatbankok. Az internet korában a könyvtárosok feladata, hogy ezeket valamilyen formában, valamilyen módszerrel felfedezzék, rendszerezék, a felhasználók rendelkezésére bocsássák, az információs szakembereké pedig, hogy ezeket mobil eszközökre is optimalizálják. Szerintem a könyvtárak egyáltalán nincsenek a lejtőn, hiszen hiába élünk a www korában, az átlagember internete messze nem tudja kielégíteni a komoly információs és kutatási igényeket; az értékes könyveket, folyóiratokat, tanulmányokat csak az intézményekben lehet elérni, ugyanitt pontos szakmai eligazítást is kaphat bárki, akinek szüksége van rá. A diákok is inkább betérnek tanulni a könyvtárba, akár a hangulat, akár a csend miatt, akár azért, mert minden tankönyvet nem tudnak megvásárolni. A könyvbemutatóknak is tökéletes színhelye a könyvtár, na meg kiállítóteremnek sem utolsó, hiszen a műalkotásokat itt rengeteg ember megcsodálhatja. Elmondhatjuk tehát, hogy egy könyvtár már most is betölti mind az információs pont, mind a közösségi művelődési tér szerepét. Meglátásom szerint ez a status quo megmarad, sőt fejlődik, átalakul, bár hozzáténném, hogy minden könyvtárnak elsődleges feladatai közé kellene tartoznia a megfelelő marketingstratégia kialakítása, hogy a szolgáltatások, programok híre minél több úton minél több potenciális felhasználóhoz eljusson.

Szüts G. E.: A jövő könyvtára aránylag könnyen vizionálható, de ellentmondásos módon. A papíralapú és az audiovizuális dokumentumok digitalizálása ugrásszerűen nő, és a kereshetőségük is nemzetközileg koncentrálódik általános (például az Europeana) és tematikus-nemzeti szempontú adatbázisokba. Mindezek pedig egyre nagyobb mértékben az interneten lesznek hozzáférhetőek: munkahelyen, otthon és útközben, mobil eszközökön. Ennél a forgatókönyvnél a könyvtár funkciója nagymértékben módosul. Tartalmilag inkább közösségi tér lesz, ahová egyre kevesebb esetben könyvkölcsönzés vagy helyben olvasás miatt mennek el az emberek. Ezzel párhuzamosan hangsúly-eltolódás lesz a könyvtárosi munkakörben, tehát az állomány-feldolgozásban, az adatbázis-építésben, a digitalizálásban, az egyéni és közösségi igények szerinti tematikus és lokális tartalomszolgáltatásban. Az olvasótérben a könyvek mellett ott lesz az e-book-, a tablet- és a monitor-erdő.

Kettősség tapasztalható a XXI. századi könyvtárhasználatban Magyarországon és a magyarok lakta határon túli területeken is. Az infokommunikáció tárháza feltartóztathatatlanul bővül, alapvetően az internet – mint adatátviteli rendszer – és azt ezt kiszolgáló eszközök sokrétű felhasználási esélye miatt.

Sajátos szempont miatt is sújtva vannak a többségi állam keretében élő kisebbségek, etnikumok, tehát a nemzetiségek. Mivel a fajlagos költség viszonylag magas, ezért a könyvtár-üzemeltetés, a fordítás, a nyomtatás, a terjesztés, a digitalizálás egyszeri előállításáért ugyanannyiba kerül a milliós nagyságrendű (példányszámú) többségnek, mint az akár csak néhány tízezres kisebbségnek. „*Nyelvében él a nemzet*” – és ha anyanyelvükön nem tudnak tájékozódni, tanulni és kulturálódni a kisebbségi nyelv használói, akkor ott a beolvadás, a nyelvfelejtés akár két-három generáción belül végbemehet. És ha ráadásul földrajzilag távol él a kisebbség az anyaországtól, akkor mindez felgyorsulhat – rossz irányba.

Az európai gondolkodás elvben támogatja a nyelvében, identitásában sokszínű nemzetek közösségeit és azok fennmaradását. A gyakorlatban viszont csak a Europeaná törekszik a kivitelezésre, de az európai uniós tagállamok esetében is csak vállalások és nem kötelezettségek vannak a nemzetek részéről. Pedig az egyetlen gyors megoldás az, ha minél több dokumentum van fenn az interneten, amihez a hozzáférés korlátait (például szerzői jogét) minimalizálni kell és érdemes.

Továbbra is hiányzik a nemzeti (belföldi) közgyűjteményi és közművelődési intézmények közötti szakmai koordináció a digitalizálásra váró dokumentumok esetében. Több kétoldalú, határon átnyúló, kormányzati garanciákkal működő programot kellene megvalósítani a fenti témákban. Hiányzik a közgyűjtemények – könyvtárak, levéltárak és múzeumok – közötti szakmai koordináció is. A törvényi szabályozás ellenére a hazai közmédia számára nincs mérhető kötelezettség a fenti témában.

Virginás P.: Igazából nem tudok egységes könyvtárképről beszélni, hiszen a könyvtárak és levéltárak profiljuknak és beágyazottságuknak megfelelően különbözőképpen fejlődnek. Például a régi, papíralapú dokumentumok vonatkozásában a megőrzés és digitalizálás értékelődnek fel, a modern könyvtári terek pedig úgy vannak vagy lesznek kialakítva, hogy a mai, szélesebb társadalmi trendeket tükrözzék. Ugyanakkor – talán a gyermekprogramokat leszámítva – „közösségi” címkével ellátni a könyvtárat inkább csak a fent említett trendekhez való igazodást jelenti, és ez a törekvés nem fogja újra feltalálni a könyvtárat.

Szintén fontosnak gondolom azt, hogy a könyvtár a szolgáltatói ágazat többi szereplőjéhez hasonlóan viselkedjék. És mindezt jóval kevesebb összegért teszi, mint a többi tartalomszolgáltató. (Vagy esetleg ingyen teszi.) És mivel a könyvtár már kezdettől fogva szorosan összefonódott az információs kultúra fejlődésével, alakulásával, továbbra is az infokommunikációs technológia iránya mentén kell elképzelni a könyvtárak jövőjét, amire esetenként rá lehet és rá is kell aggatni kulturálisan releváns tartalmakat.

– Köszönjük a beszélgetést! Kívánjuk, hogy az itt tapasztaltak vagy az itt megszületett gondolatok csakugyan segítsenek benneteket abban, amit Hajnal Anna mondott, hogy a könyvtárak „otthont jelentsen az otthoni közösségnek”.

Redl Károly–Mezey László Miklós